

PIRMOKŲ ADAPTACIJOS MOKYKLOJE YPATUMAI

Adaptacijos samprata. Mokyklinės adaptacijos pirmoje klasėje eiga ir trukmė.

Adaptacija (lot. – prisitaikymas) – tai prisitaikymas prie nuolat besikeičiančios aplinkos.

Mokyklinė adaptacija – tai vaiko prisitaikymo prie mokyklos reikalavimų bei tvarkos, jam naujos aplinkos, naujų gyvenimo sąlygų procesas.

Nors vaikas nuolat susiduria su adaptacijos naujiems dalykams procesu, mokytojai ir psichinės sveikatos specialistai sutinka, kad yra tam tikri kritiniai periodai, kai stresą patiriantys vaikai, reikalauja specialios paramos ir supratimo.

Vienas jų – mokyklos lankymo pradžia, susijęs su giliais emociniais išgyvenimais, dideliu psichologiniu, intelektiniu bei fiziniu krūviu.

Pagal eigą ir trukmę:

- Trukti pirmuosius tris mėnesius;
- Kartais ir visą mokymosi pradinėse klasėse laikotarpį;
- Nesutrukdyti normalios organizmo būsenos;
- Gali būti ir vaiko sveikatos sutrikimo, blogo mokymosi ir elgesio priežastis.

Prisitaikymo eiga, trukmė ir ypatumai priklauso nuo daugelio aplinkybių:

- Nuo vaikų fizinio išsivystymo;
- Sveikatos;
- Amžiaus;
- Lyties;
- Ar pradėjo lankyti mokyklą jai subrendęs ar ne ir t.t.

Skiriamos trys fiziologinės - socialinės pirmųjų adaptacijos fazės:

- **Ūmi, arba orientacinio prisitaikymo fazė.** Mokiniai dar nesugeba dirbti greitai, tiksliai ir produktyviai, dar nėra nusistovėjęs darbingumo ritmas per savaitę. Ji tęsiasi **4 savaites**.

- **Dalinio prisitaikymo fazė.** Mokiniai jau dirba pagal savo amžių, gana intensyviai bei produktyviai. Kartais šioje fazėje išryškėja anksčiau nepastebėti sveikatos sutrikimai, fizinio ar psichinio išsivystymo atsilikimas ir pan. Ji tęsiasi **iki 8-9 savaičių.**
- **Stabilumo fazė.** Mokiniai jau dirba tiksliai ir greitai, kaip dera jų amžiui. Ji tęsiasi iki **antrojo mokslo metų pusmečio.**

Sveikų, fiziškai subrendusių vaikų **adaptacija** dažniausiai būna **lengva.**

Vidutinio sunkumo adaptacija būna tada, kai:

- Vaiko darbingumas gerėja lėtai, sunkiai formuojasi dienos ir savaitės darbingumo ritmas, sulėtėja vaiko augimas, atsiranda sveikatos sutrikimai.
- Vaikai skundžiasi nuovargiu, įvairiais negalavimais, pasikeičia elgesys. Trunka visus pirmus metus.

Sunki adaptacija:

- Gali trukti visą pradinės mokyklos laikotarpį.
- Šiuo atveju susideda tiek biologinės, tiek psichosocialinės vaiko adaptaciją sunkinančios aplinkybės (kalbos defektai, atsilikęs biologinis amžius, lėtinė liga, neatsparus organizmas, nepalanki aplinka šeimoje ir pan.).

Pirmokų adaptacijos mokykloje sunkumai:

Gurian, R.F. Goodman išskiria tokius sunkumus:

- **Fiziniai ir emociniai sunkumai** (ilga diena mokykloje, pripratimas prie dienos rutinos ir struktūros mokykloje, atsakomybės už užduočių ir namų darbų atlikimą vystymasis, elgesio vertinimų priėmimas, išsiskyrimas su tėvais ir t.t.);
- **Socialiniai sunkumai** (adaptacija prie „ne namų“ pasaulio, naujų santykių su bendraamžiais užmezgimas, komandinis darbas, specialių interesų ir įgūdžių formavimas);
- **Akademiniai sunkumai** (pagrindų įsisavinimas – skaitymo, rašymo, matematikos, atsakinėjimas į klausimus apie tai, ką žinojo iki šiol ir ką naujo išmoko).

V. Sorokina išskiria šias adaptacijos priežastis:

- Ikimokyklinio socialinio bendravimo nebuvimas arba neigiama ikimokyklinių įstaigų lankymo patirtis;
- Nepakankamas vaiko psichologinis parengimas mokyklai iš tėvų pusės;

- Įvairios vaiko asmenybės problemos: uždarumas, agresyvumas ir pan.;
- Autoritarinis mokytojo bendravimo stilius.

Vaiko adaptacija mokykloje – tai ilgas ir sudėtingas prisitaikymo/neprisitaikymo procesas, kurį lemia nemažai psichologinių – socialinių veiksnių:

- Vaikų brandumas mokyklai (socialinė, emocinė, intelektinė branda, nuostata ir pasirengimas tapti mokiniu);
- Mikroaplinka (santykiai su tėvais, mokytojais, bendraklasiais);
- Vaiko asmenybės ypatumai (uždarumas, nerimastingumas ir kt.);
- Mokytojo pasirengimas;
- Vaiko amžius, lytis, mokymosi motyvacija.

Atmintinę parengė „Smalsučio“ pradinės mokyklos psichologė S.Ragelienė